

KVALITETSSÄKRING I FÖRENINGAR

Innehållsförteckning

1. Inledning – Att arbeta med kvalitetsfrågor	3
Hjälp att diskutera värdefrågor.....	3
2. Kvalitet – för både för barn och för vuxna!.....	4
Värdegrundsarbetet berör alla	4
Barn är extra skyddsvärda.....	4
3. Kommunmål.....	5
4. TEMA Bemötande.....	5
Bemötande – Öppen för alla.....	5
Bemötande – Våld	6
Bemötande – Sexuella trakasserier och sexuella övergrepp	7
Bemötande – Mobbning.....	8
Bemötande – Fair play samt vett och etikett	8
5. TEMA ANDTS.....	9
ANDTS – Alkohol.....	9
ANDTS – Narkotika	10
ANDTS – Dopning	10
ANDTS – Tobak.....	11
ANDTS – Spel om pengar	11
6. TEMA Samhällsansvar.....	12
Samhällsansvar – Miljö och klimat.....	12
Samhällsansvar – Trafiksäkerhet	13
7. Övergripande frågor	14
Hur lever vi upp till vår värdegrund?	14
Är vår förenings värdegrundsdokument aktuellt?	14
Hur kan vi sprida vårt värdegrundsdokument?	14
8. Kontaktuppgifter.....	14

Inledning – Att arbeta med kvalitetsfrågor

Alla föreningar som får bidrag från Oxelösunds kommun måste ha ett levande kvalitetssäkringsarbete. Kvalitetsarbetet ska föreningen redovisa i ett värdegrundsdokument som uppdateras minst en gång per år. Detta dokument är tänkt att föreningarna kan använda som grund i sitt eget kvalitetsarbete.

Hjälp att diskutera värdefrågor

Detta diskussionsunderlag är en hjälp i att diskutera föreningens värdegrund, för att sedan kunna skriva ner viktiga slutsatser i föreningens egna värdegrundsdokument. För att hålla frågorna levande behöver föreningen ta upp frågorna till diskussion minst en gång per år.

Vi har delat upp diskussionsunderlaget i tre huvudområden, med olika underrubriker och inledning till områdena. Till varje avsnitt finns öppna frågor för föreningen att diskutera och fundera över. Komplettera gärna med egna aktuella diskussionsfrågor som utgår från egna erfarenheter och eventuella händelser i föreningen. De tre huvudområdena är:

- Bemötande
- ANDTS – alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar
- Samhällsansvar

I slutet av dokumentet finns övergripande frågor om själva värdegrundsarbetet, hur ni kan sprida värdegrunden i föreningen och hur ni lever upp till arbetet och håller det aktuellt.

Glöm inte att fundera på vad som redan står i er förenings stadgar, och eventuellt värdegrundsmaterial som finns i er riksorganisation eller studieförbund som ni är knutna till. Bra material som andra redan tagit fram ska man använda, vilket även vi till viss del gjort i detta diskussionsunderlag.

Självklart är det ett stort arbete att jobba ordentligt med alla dessa frågor, men det är också ett viktigt jobb! Alla långa vandringar börjar med ett steg och även små åtgärder är bättre än inget.

Kvalitet – för både för barn och för vuxna!

Värdegrundsarbetet berör alla

Vårt samhälle bygger på demokrati och ideella föreningar har demokratiska värderingar i sin grund. Ett värdegrundsarbete berör alla – både de mest aktiva, ledarna, personer med ansvarsposter, styrelse och sådana som bara tar del av en del av föreningens aktiviteter. Den demokratiska grunden innebär till exempel att:

1. Det är rättvist. En person = en röst.
2. Majoriteten bestämmer. Många åsikter och viljor finns, men i en demokrati styr majoritetens åsikter.
3. Minoriteter respekteras. Även om majoriteten bestämmer måste man försäkra sig om att samhällets minoriteter inte förtrycks.
4. Du får vara annorlunda. I en demokrati övar vi varje dag på att komma överens, trots att vi är olika.
5. Det utvecklar samhället. För att komma överens i en demokrati behöver man kommunicera. I samtalen kommer människors tankar, kritik och synpunkter fram, som leder till utveckling och förbättring av samhället.

Barn är extra skyddsvärda

Barnkonventionen blev lag i Sverige 2020. Det innebär att staten ska säkerställa barnens rättigheter. Det gäller framför allt olika statliga myndigheter, kommuner och regioner.

Riksidrottsförbundet har skrivit in i stadgarna att de ska följa barnkonventionen och då gäller det för föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet. Ett statligt eller kommunalt bidrag kan ha som villkor att föreningen ska jobba efter lagen och då måste man göra det för att kunna ta emot bidraget. Detta gäller för föreningsbidrag från Oxelösunds kommun.

Läs mer om barnkonventionen på Barnombudsmannens webbsida barnombudsmannen.se.

Hur ser det ut i er förening?

- Har alla barn samma rättigheter och lika värde?
- Tänker ni alltid på barnets bästa vid beslut som rör barn?
- Har barnen rätt till liv och utveckling?
- Har alla barn rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad?

Kommunmål

Alla kommuner har övergripande kommunmål som bestämts av kommunfullmäktige, alltså kommunens politiskt högsta beslutande organ. I Oxelösunds kommun har vi följande sex övergripande mål att arbeta efter:

1. Mod och framtidstro
2. Trygg och säker uppväxt
3. God folkhälsa
4. Trygg och värdig ålderdom
5. Attraktiv bostadsort
6. Hållbar utveckling

Alla mål har på ett eller annat sätt med kommunens föreningsliv att göra. Genom att föreningar finns till och verkar i kommunen bidrar ni till att uppnå kommunfullmäktiges mål, och vi är stolta över att vi har ett välfungerande och rikt föreningsliv i Oxelösund.

TEMA Bemötande

Bemötande – Öppen för alla

Oxelösunds föreningsliv är öppet för alla, oavsett bakgrund. Föreningens ordinarie verksamhet och föreningens stadgar ska ha sin grund i detta. Precis som i svensk lag är all form av rasistiska och andra kränkande eller förnedrande uttryck i ord, bild eller skrift otillåtet i Oxelösunds föreningsliv. Alla människors lika värde är en av samhällets grundpelare.

För att skapa en tillgänglig verksamhet för alla kan man behöva fundera över både organisation, lokaler, information och arbetssätt. Myndigheten För Delaktighet (MFD) har bra checklistor som kan få oss att fundera över hiss, toaletter, hörslingor och digitala hjälpmedel. Glöm inte att inkludering också kan handla om frågor som allergier och digitala mötesplatser.

Det ska finnas möjlighet att erbjudas plats i en förening oavsett:

- kön
- könsidentitet och könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- ålder

Frågor att diskutera

- Är vår förening öppen för alla? Förtydliga och utveckla.
- Arbetar vi i riktning att föreningen ska bli öppen för alla? Förtydliga och utveckla.
- Arbetar vi förebyggande mot segregation, för integration, idag?
Om ja – i så fall hur? *Om inte* – hur kan vi göra det?
- Är vår förenings verksamhet anpassad för människor med olika funktionsnedsättningar?

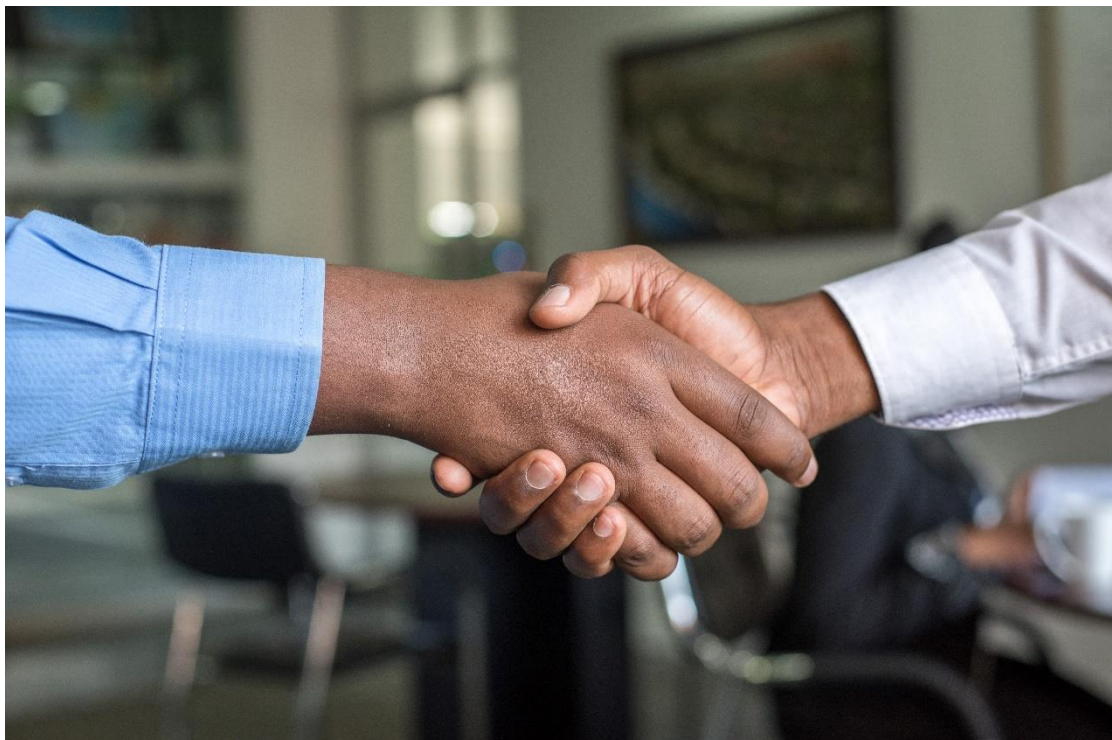
Bemötande – Våld

Alla skall känna trygghet att vara med i Oxelösunds föreningsliv. Därför tolereras inte någon typ av våld. Den som känner sig utsatt är den som avgör när den är utsatt, den utsatte har ett så kallat tolkningsföreträde. Med våld menar vi fysiskt våld, psykiskt våld eller hot.

För att försöka förstå, motverka och stoppa våld är det nödvändigt att titta på aspekter om makt, maktlöshet och vanmakt. OBS! Brott mot svensk lag ska alltid polisanmälas.

Frågor att diskutera

- Finns det exempel på när någon i vår förening har avstått att göra någonting hen vill på grund av att någon annan har kränkt eller skrämt personen?
Om ja, hur kan vi som förening ta ansvar och avstånd från sådana handlingar?
Om nej, kan det finnas situationer det kan uppstå?
- Vad och hur gör vi om det förekommer våld, hot eller kränkningar?
- Hur följer vi upp eventuella våldshandlingar?
- Arbetar vi förebyggande mot våld idag? I så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- Ska vi arbeta lika för barn och ungdomar som för vuxna?
- Behöver vi ha tydliga rutiner eller en handlingsplan för att förhindra våld?

Bemötande – Sexuella trakasserier och sexuella övergrepp

Sexuella trakasserier och övergrepp är en specifik del av våld som är viktig att lyfta och synliggöra. Precis som när det gäller våld handlar detta om makt, men även känslor som skam är viktiga aspekter att tänka på.

Me too-rörelsen, som är ett globalt upprop, lyfter frågan om och jobbar mot sexuella trakasserier och övergrepp mot kvinnor. Detta har i hög utsträckning tidigare tystats ned och större skuld har lagts på den person som utsatts än på den som begått övergreppet.

Precis som när det gäller våld är det den som känner sig utsatt som avgör när den är utsatt. Den utsatte har ett så kallat tolkningsföreträde oavsett vilken könsidentitet personen har.

Sexuella övergrepp mot barn kännetecknas av att någon utnyttjar barnets beroendeställning och utsätter det för handlingar som barnet inte kan förstå, inte är moget för, inte med insikt kan ge samtycke till och som kränker barnets integritet. Övergreppen kan vara både fysiska och icke-fysiska.

Många föreningar har ett regelverk för ledare för barn och unga. Det kan vara att alla ledare måste begära ett utdrag ur belastningsregistret, för att visa om de varit straffade. För idrottsföreningar är detta ett krav enligt Riksidrottsförbundet. Det ansöker man om hos Polisen och man kan bara göra det för sig själv.

Frågor att diskutera

- Hur skapar vi miljöer för att tala om sexuella övergrepp?
- Hur undviker vi platser eller situationer där någon kan bli utsatt?
- Är det möjligt att en vuxen aldrig är själv med ett barn?
- Hur kan vi skydda från sexuella trakasserier mellan barn?
- Hur talar vi i vår förening om könsnormer och sexualitet? Finns någon särskild attityd som karakteriserar föreningen? Hur gör vi i så fall mer eller mindre av den attityden?
- Behöver vi ha tydliga rutiner eller en handlingsplan för att förhindra sexuella trakasserier och övergrepp?

Bemötande – Mobbning

Mobbning kan vara fysisk som slag och knuffar men även psykisk, som exempelvis elaka kommentarer, miner och utfrysning. Det kan även ske på nätet. Mobbning definieras och avgörs utifrån den utsattas upplevelser, inte den som utsätter. Att bli mobbad kan sätta spår som finns kvar och påverkar en individ under hela livet.

Mobbning är inte bara något som sker mellan två individer. Mobbning avser all kränkning av person eller grupp, och gäller barn, unga och vuxna. För att få en helhetsbild över situationen måste man lyfta blicken och se till saker som tryggheten i gruppen, ledarskapet i organisationen och normerna i samhället.

Frågor att diskutera

- Arbetar vi förebyggande mot mobbning idag? Om ja – i så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- När och var kan mobbning förekomma? Hur kan vi förhindra detta?
- Hur kan den som känner sig kränkt signalera det? Kan vi ha en egen "föreningskod"? Hur lyder den eller hur ser den ut i så fall?
- Hur medvetandegör vi en mobbare om sitt olämpliga beteende (mobbning eller skoj)? Vilka konsekvenser kan det leda till för mobbaren?
- Kan vi använda gruppens "informella" ledare för att stävja mobbning? I så fall hur?
- Hur kan vi som förening bidra till ökad psykisk hälsa bland våra medlemmar?
- Behöver vi ha tydliga rutiner eller en handlingsplan för att förhindra mobbning?

Bemötande – Fair play samt vett och etikett

Vilket förhållningssätt har vi mot andra som vi möter i föreningens verksamhet? Det kan både vara mellan sektioner och delar av föreningen liksom i möte med andra föreningar. Vad är ett schysst bemötande? Hur ser vår respekt, ödmjukhet och förståelse för andra ut? Vilka värdeord är viktiga i vår förening?

Ett exempel på fair play är Riksidrottsförbundets paroll: *Spelarna spelar, ledarna coachar, domarna dömer, publiken (och föräldrar) hejar*. Alla gör så gott de kan.

Frågor att diskutera

- Vilka uttryck eller vilken attityd gäller i vår förening? Vad menar vi med respekt, ödmjukhet och förståelse i vår förening?
- Hur förmedlar vi ut innebörden av respektive nyckelord (respekt, ödmjukhet, förståelse)?
- Arbetar vi för fair play samt vett och etikett idag? Om ja – i så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- Kan man sammanfatta vår förenings "vett och etikett" på ett enkelt sätt?
- Vad och hur gör vi om regler inte följs - våra och andra?
- Hur agerar vi om vi upptäcker eller misstänker att någon stjälar?
- Hur agerar vi om vi upptäcker skadegörelse – orsakad av våra medlemmar, publik eller andra aktörer?
- Vad gör vi om det förekommer skitsnack eller skvaller?

TEMA ANDTS**ANDTS – Alkohol**

Frågorna om alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar brukar förkortas ANDTS.

Enligt svensk lag gäller 18 år som åldersgräns för att dricka alkohol. Alkohol är en drog och därför förekommer den inte i föreningens ordinarie verksamhet. När verksamhet riktar sig mot barn och ungdomar under 18 år gäller total avhållsamhet från alkohol.

Frågor att diskutera

- Arbetar vi förebyggande mot alkohol idag? Om ja – i så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- När och var är det inte okej att bruka alkohol?
- Ledare, föräldrar eller deltagare kan komma bakfulla till föreningens aktiviteter. Hur agerar vi då?
- Hur gör vi om ledare eller föräldrar upplevs som bakfulla när de ska skjutsa till aktivitet i föreningens regi?
- Vilka krav ställer vi på våra ledare som förebilder även när de inte är verksamma i föreningen?
- Vem har ansvaret för regler eller om något händer?

ANDTS – Narkotika

Narkotika i alla former är förbjudet enligt lag och det gäller även inom Oxelösunds föreningsliv. En vanlig drog är cannabis (även känt som marijuana och hasch). Narkotikapreparat kan man inta på olika sätt genom att inandas, svälja som tabletter eller injicera i kroppen.

Frågor att diskutera

- Arbetar vi förebyggande mot narkotika idag? Om ja – i så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- Vilka krav ställer vi på våra ledare som förebilder även när de inte är verksamma i föreningen?
- Vad och hur gör vi om vi får kännedom om att en deltagare eller ledare använder eller har använt narkotika?
- Behöver vi känna till gällande lagstiftning? Var skaffar vi information om den?

ANDTS – Dopning

I Oxelösunds föreningsliv är det nolltolerans mot dopning. Kommunen ser gärna att idrottsföreningar vaccinerar sig mot dopning via Riksidrottsförbundet. Hjälpen går att få via RF-SISU Sörmland.

Även om ni inte är en idrottsförening kan det finnas intressanta frågeställningar att diskutera i anslutning till dopning, så som kosttillskott och energidrycker.

Frågor att diskutera

- Vad och hur gör vi om vi får reda på att dopning förekommer i vår förening?
- Har vi i vår förening tillräcklig kunskap om kosttillskott och energidrycker, och hur förhåller vi oss till dem?
- Hur skaffar vi aktuell information i övrigt om dopning?
- Vem eller vilka har ansvar för att åtgärder vidtas?

Läs mer om vaccination mot dopning på Riksidrottsförbundets webbplats rf.se/vaccinera samt om RF-SISU Sörmlands antidopingarbete

ANDTS – Tobak

Tobak är ett centralstimulerande medel som enligt lag inte får säljas till ungdomar under 18 år. I Oxelösunds föreningsliv följer vi den åldersgränsen. År 2019 stärktes tobakslagen till att innefatta allmänna platser så som idrottsanläggningar och arenor.

Nya tobaksvanor och rökdon etablerar sig på marknaden, så som vattenpipa och E-cigarett, som är minst lika skadliga som traditionella cigaretter och snus. Även dessa innefattas i den stärkta tobakslagen.

Frågor att diskutera

- Arbetar vi förebyggande mot tobak idag? Om ja – i så fall hur? Om inte – hur kan vi göra det?
- Kan våra ledare/deltagare över 18 år använda/bruka tobak? Har vi restriktioner som var, hur och när man får använda tobak?
- Vilka krav ställer vi på våra ledare som förebilder även när de inte är verksamma i föreningen?
- Hur ser det ut runt om lokalerna där vi håller till? Finns det askkoppar eller ligger det begagnade snusprillor och fimpar? Vilka signaler ger det till besökare?
- Vad och hur gör vi om vi får reda på, misstänker eller ser att ungdomar under 18 år röker eller snusar?
- Vem bär ansvaret i föreningen?

ANDTS – Spel om pengar

Även spel om pengar ingår i det nationella förebyggande arbetet inom missbruksområdet. Spel om pengar är självklart inte olagligt, men kan bli ett mycket stort problem för den som inte kan begränsa sitt spelande.

Personer som hamnat i ett spelmissbruk behöver professionell hjälp, och ett första steg kan vara att föreningen uppmärksammar att någon i föreningen verkar må dåligt

Frågor att diskutera

- Hur kan vi uppmärksamma att någon i föreningen hamnat i ett spelmissbruk?
- Var kan vi hänvisa en person som behöver hjälp med sitt spelmissbruk?

TEMA Samhällsansvar

Samhällsansvar – Miljö och klimat

Det är allas ansvar att arbeta för en hållbar framtid. FN har tagit fram Globala målen för hållbar utveckling och för ett hållbart samhälle. Inom föreningslivet finns mycket man kan göra för att se till att miljön tar så lite skada som möjligt av verksamheten.

Frågor att diskutera

- Sopsorterar vi? Ger vi förutsättningar för att alla som besöker oss ska kunna sopsortera?
- Samåker vi? Hur organiserar vi transporter för att skona miljön?
- Har vi energisnål uppvärmning i lokalerna?
- Använder vi miljövänliga (städ-) kemikalier? Hur används de?
- Har vi tankar kring återbruk och vad vi kan göra för att minska svinn och inköp?
- Har vi tankar kring miljömärkning, så som bra miljöval, ekologiskt och rättvisemärkta varor? Hur ser de tankarna ut kopplat till ekonomi till exempel?
- Hur ser vår utomhusmiljö ut? Kan vi göra något åt den?

Samhällsansvar – Trafiksäkerhet

Svensk trafiksäkerhet är starkt reglerad i lag och säger bland annat att alla ska bära säkerhetsbälte i bil och att man inte får överskrida tillåten hastighet. Man ska inte heller köra bil vid trötthet eller nedsatt hälsa. I privatlivet kan vissa personer välja att tolka dessa regler, men hur vill ni ha det i föreningslivet? Det händer att vi samåker och skjutsar medlemmar. Vem är det då som bär ansvaret för trafiksäkerheten? Chauffören har alltid ansvar, men ställer föreningen krav på de chaufförer som man använder? Är en ledare som har haft nattvak vid övernattnings efter en cup lämplig som chaufför till exempel?

Frågor att diskutera

- Hastighetsbegränsningar tas ganska lätt på av många bilförare. Är det ok att köra i 130 km/tim med andras barn i bilen?
- Är det ok att köra till en aktivitet när man jobbat natt och endast sovit 2–3 timmar?
- Ska vi ha krav på kvalitet på däck, alkolås och alkomätare eller annan utrustning?
- Hur många passagerare får man ha i bilen?
- Vid uteaktiviteter i mörker, har alla reflexer/reflexvästar?
- Vem har ansvaret för trafiksäkerheten i föreningen?

Övergripande frågor

Hur lever vi upp till vår värdegrund?

- Hur följer vi upp och utvärderar att alla i föreningen följer vårt värdegrundsdokument?
- Hur följer vi upp de som eventuellt är utanför ramen?

Är vår förenings värdegrundsdokument aktuellt?

Hur ofta behöver vi uppdatera värdegrundsdokumentet?

- En gång om året vid årsmötet?
- Annat intervall?

Hur håller vi vårt värdegrundsdokument levande i föreningen över tid?

Vem ansvarar för att det är aktuellt?

Hur kan vi sprida vårt värdegrundsdokument?

Hur sprider vi vår värdegrund till alla i föreningen?

- Till ledare/tränare/förtroendevalda?
- Till aktiva/utövare?
- Till föräldrar?
- Till personal i förekommande fall?

Kontaktuppgifter

Vi som arbetar med stöd till föreningar arbetar på uppdrag av Kultur- och fritidsnämnden och har vår arbetsplats på Koordinaten i Oxelösund. Vi kan svara på frågor och ge stöd till föreningar som vill starta eller som redan bedriver verksamhet sedan lång tid tillbaka. På <https://www.oxelosund.se/uppleva-och-gora/foreningar-och-foreningsliv> finns information om kommunens stöd till föreningar. Man kan nå oss via e-post fritid@oxelosund.se eller via telefon 0155-38 000.